ԱՐԱՐԱՏ

ՀԱՆԴԷՍ ԱԶԳԱՅԻՆ

Մամլոյ իրաւաբանչիւր շրջանը 52 օրինակ է։
Խորագրութեան տեղն է Կ. Պօլիս, Մեծ Նոր խան վերի յարկ Թիւ 6։
Դուրս երթալիք փոստային ծախքը առնողին վրայ է։

Շրջանին գինը կէս Օսմ. ոսկի 50
Մէկ Թիւը դահեկան արծաթ 1
Առանց նամակ չընդունուիր։ — Ծանուցման տողը 3

ԹԻՒ 870 ԺԹ ՏԱՐԻ ՇՐՋԱՆ ԺԱ. **1881** ՇԱԲԱԹ 26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ՆԻՒԹՈՑ

Պաշտօնական յայտարարութիւն. — Ինչը գինը ՝ճարպիտ կարծող որսորդ մը. — Զուարճալիք. — Նամակ. — Ապաչխարեցէք զի մերձեալ է արքայութիւն երկնից։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային Թերթերէն ոմանք սովորութիւն են ըրած ինչ որ կը լսեն առանց ստուգելու հրատարակել։

Ազգային Վարչութիւնը՝ բարեկամ տպագրական ազատութեան՝ չկրնար երբեք իւր արարքներուն քննադատութիւնը տեսնել պարբերական Թերթերու մէջ, սակայն չկրնար թոյլ տալ որ անհիմն կամ պարզ ենթադրութեանց վրայ հիմնեալ լուրեր հասարակութեան մէջ տարածուելով անոտի վիճաբանութեանց տեղի տան, որ աւելի վնասակար հետեւանքներ յառաջ կը բերեն։

Այս տեսակ լուրերու կարգէն է Կիլիկիոյ Սբր. Բաղտակ Կաթողիկոսին կողմանէ մայրաքաղաքիս մէջ մեծնաւոր գործակալութիւն մը հաստատուելուն և Մաքսուտեան Վսեմ. Սիմոն պէյի նոյն պաշտօնն ընդունած ըլլալուն լուրն, որ հրատարակուած է քանի մը Թերթերու մէջ։

Ուստի Ազգ. Վարչութիւնն ներկայ պաշտօնական յայտարարութեամբ կը հրաւիրէ բոլոր աղգայնի լրագրապետներն որ բարեհաճին յետայսրիկ ազգային վարչական գործոց նկատմամբ իրենց առած տեղեկութիւնները՝ առանց Պատրիարքարանէ գիւտնատունէն ստուգելու չհրատարակել։

22 Դեկտ. 1881

ի Պատրիարքարանի Հայոց (Ինիք)
Կ. Պօլիս

յետ այսորիկ ազգային վարչական գործոց նկատմամբ իրենց առած տեղեկութիւնները առանց Պատրիարքարանի դիւանատունէն ստուգելու չհրատարակել։

Այս յայտարարութեան գործադրութեամբը թողունք որ տպագրական ազատութիւնը չափազանց կը սեղմի և լրագրաց հրատարակութիւնքը, ի մասին ազգային վարչական գործոց, հին օրացոյցի հրատարակութեանց չափ իրենց կարեւորութիւնը կը կորսընցնեն, այսու ամենայնիւ, ընդունելով իսկ պաշտօնական յայտարարութեան այս սեղմեալ դրութիւնը, Ազգ. Վարչութեան հերքելու ոգած այս լուրը, զոր առած էին լրագիրք ոմանք, քանի որ ազգային վարչական գործոց նկատմամբ չէր և չէ, և ասկ այնչափ ճշմարիտ է, որոյ վրայ վիճաբանելն անգամ հարկ չէ, ի՞նչու սուրմն լրագիրները դիմէին Պատրիարքարանին դիւանատունէն ստուգելու այդ լուրը. եթէ ազգային վարչական «որոշմանց» վերաբերեալ լուր մի եղած ըլլար լրագրաց ոմանց առած՝ վերոյիշեալ լուրը և անհիմն կամ սխալ եղած ըլլար, դուցէ այն ատեն Ազգ. Վարչութիւնն իրաւունք ըստանար այսպիսի յայտարարութիւն մ՚ընելու։ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Գործակալութիւն մը հաստատուեր է եղեր և գործակալն ալ Վսեմ Սիմոն պէյ Մաքսուտեան է եղեր (ենթադրելով թէ առանց Պատրիարքարանի դիտակցութեան), լրագիրք ոմանք ալ բաներ ու հրատարակեր են. արդ՝ հապա «ստացեալ վարչական գործք» կայ, որ Ազգ. Վարչութիւնը կը բռնկի ու կը յայտարարէ թէ՝ վերոյ այսորիկ ստուգելու ազգային վարչական գործոց նկատմամբ լուրեր չհրատարակուին։

Սակայ ուրիշ բան մը կը հասկցուի, այն է թէ Ազգ. Վարչութիւնն ալ զգացեր է թէ այսպիսի բան մը եթէ երբեք հնար եղած է և կամ հնար ըլլայ տեղի ունենալ, անկարելի է առանց «դիտակցութեան» Ազգային Իշխանութեան, ինչպէս որ մեր նախորդ թիւով հրատարակած յօդուածներս մէջ ալ ցուցուցինք ոմանք զնոյն ըսած են. ուստի անոր համար փութացեր է Ազգ. Վարչութիւնը նոյն լեզուով պաշտօնական յայտարարութիւն մ՚ընել։

Այսպիսի ամբաստանութիւն մը մենք չենք ընծերգեր Ազգ. Վարչութեան դէմ, բայց իր պաշտօնական յայտարարութեանը մէջ պարունակեալ վերոյգրեալ պարբերութիւնն այսպիսի հետեւութիւն մը կրնան ենթադրել ուրիշ ընթերցողք։

Ազգ. Վարչութեան պաշտօնական յայտարարութեանը վրայ ասկէ ետքը կանդնիմք

ինդրոյն վրայ խօսելու, որովհետեւ պաշտօնական հրատարակութիւնները չատ քննադատելը վատօդը կրակով խառնելու կը նմանի։

Արդէն քանիցս հրատարակուած էր թէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը Ե. Դրան հետ ունենալիք յարաբերութիւնները այլ ևս առանց Պատրիարքարանի միջնորդութեան պիտի ընէ. այս լուրը բոլոր ազդայնոց ծանօթ և Պատրիարքարանի ու Ե. Դրան մէջ ալ բանակցութեան նիւթ եղած միջոցին, և ազգային լրագրաց ոմանց կաթողիկոսական գործակալութեան լուրը հրատարակելէ մէկ քանի օր առաջ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսին մարդիկը ազդին անդին ինկած կըսէին, «պիտի տեսնէք քանի մը օրէն ինչ պիտի ըլլայ»։ —Նոյն իսկ մեզ՝ երբեմն խորհրդով՝ լսեցինք այս խօսքերը։ Այս միջամտութիւններէն ետեւ Թէրճէմանը էֆբեար դեկտեմբեր 17 հինգշաբթի օրուան թիւովը հրատարակեց թէ «երեքշաբթի օրը Կիլիկիոյ կաթողիկոսն իր գործակատարը պաշտօնական տեղերը ներկայացուցեր է, բայց գործակատարին ոչ ըլլալը չկրցանք ստուգել»։ Հաւանօր ալ յիշեալ գործակատարին վռնտ. Սիմոն պէյ Մաքսուտեանն եղած ըլլալը Թէրճէմանէն ի գատ Հայրենիքն ալ հրատարակեց։

Այս հրատարակութիւնները հասարակութեան մէջ իբրև ռումբ պայթեցան և ամէն կարդի ազդայինք շփոթեցան ու երբոր անցան — դիմողներ եղան վռնտ. Սիմոն պէյին, Ազգ. Վարչութեան անդամոց և Պատրիարքարանի բարձրագոյն պաշտօնէից։

Սիմոն պէյ ի սկզբան չէր հերքած այս լուրը, այլ ըսած էր թէ «Վարչութեան ծրագիրը՝ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը գործադրելու յայմանաւ ընդունած եմ այս պաշտօնը»։ Վարչութեան անդամներն և Պատրիարքարանի պաշտօնեայք ալ այսպիսի բանէ մը բնաւ տեղեկութիւն ունեցած չըլլալնին յայտնած էին. Ազգային գործոց գլուխը դտնուող պաշտօնական անձէ մ՚ալ լսեցինք թէ Ազգ. Վարչութիւնը մանաւանդ գրութեամբ Սիմոն պէյէն ստուգել ուզեր է յիշեալ լուրը, բայց Ն. Վսեմութիւնը չէ կարողացած բացատրակապես ժխտել։

Եթէ անհիմն էր այս լուրը, ով հնարեց զայն, ո՛չ Թէրճէմանը էֆբեար և ո՛չ Հայրենիք չէին կրնար այսպիսի լուր մը հնարել ու ժողովուրդը դատել, որ կրնար ծանր հետեւանք ալ առաջ բերել. Հայրենիք երեկուան թիւովը կը գրէ թէ ինքը վսեմ. Սիմոն պէյէն ստուգելով տեղեկացեր է թէ՝ նորին վսեմութեան թէև առաջարկուեր է նոյն պաշտօնը, սակայն չէ ընդուներ. Հայրենիք միանգամայն կը յայտարարէ թէ՝ պաշտօնական յայտարարութիւնը լսմբագրող

դիւանադպրին առեր է այս լուրը, երբ իրեն հետ մէկտեղ ուրիշ համբաւը մ՚ալ ներկայ է եղեր։

Արդ՝ քանի որ լրագիրներն ինքնին կարող չեին այսպիսի լուր մը հրատարակել. քանի որ Հայրենիք կը յայտարարէ թէ այս լուրն իրեն տուողը Պատրիարքարքալանի մէկ դիւանադպիրն է. քանի որ Վեհ. Սինհն պէյ ի սկզբան չէ կարողացած իրեն դիմողներուն բացարձակ ժխտողական պատասխան տալ. քանի որ Աղգ. Վարչութեան պաշտօնական ծանուցումն իսկ փոխանակ կասկածները փարատելու առաւել ևս կասկած կը յարուցանէ հաստատութեան մտքին մէջ. քանի որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական խնդիրը գայթակղութեան և կասկածանաց աւարկայ եղած է սասը տարիէ ի վեր է. և վերջապէս քանի որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսն Մայրաքաղաքս դալէն ի վեր զանազան դարձուածքներ տեղի ունեցած են, զորս մի առ մի չեմք ուզեր թուել՝ անձնականութիւնները վիրաւորելու հարկին ներքև չմտնելու համար, ուսկէ կրնամք իրաւամբ ենթադրել թէ անհիմն չեր այս լուրը, սակայն երբ տեսան թէ ժողովուրդը մէկէն ի մէկ յուզուեցաւ, այս գործին հեղինակները որոնք որ էին իրողութիւնը ժխտելու ելան, և կամ թէ այսպիսի լուր մը կանխաւ հրատարակել տալով ժողովրդեան միտումն ու ղգացումները անգամ մի եւս փորձեցին։

Այս դէպքը մեզի յիշեցնել կուտայ ժամանակաւ Եգիպտոսի Թոխմոսութեան չոգենաւներուն գործակատարութեան պաշտօնատանը վրայի տախտակը գիշերանց վերցուելով, «գործակատարութիւն չոգենաւուց Եգիպտական թագաւորութեան» գրեալ տախտակ մը տեղը դրուելն ու անմիջապէս ոստիկանութեան կողմանէ նոյն տախտակին վար առնուիլը։

Ինչ որ է, ազգը այս անգամ ալ եղածին կամ ըլալիքին առաջքն առաւ. բայց «նպատակը» միշտ կեցած է. մեր կարծիքն այն է թէ, այս նպատակին յաղողութեանը համար անդուլ աշխատողները կան, որոց թիւը թէեւ սակաւաթիւ, բայց զօրաւոր է։ խեղճ Մկրտիչ Ս. Կաթողիկոսն այդ թուոյն մէջ չէ. Նորին Սրբազնութիւնը պարզապէս գործիք մի եղած է, առանց դիտնալու թէ ի՞նչ կը գործէ։

ԴՆԴՋՈՒԹԻՒՆ ՁԱՐՏԱՐ ԿԱՐԾՈՂ ՈՐՍՈՐԴ ՄԸ

(Շար. Տես. թիւ 869)

Մեր ամիրացուներուն մնացուկը ինչպէս որ ըսինք առիթ անդին կը պատճենայ իր ճարտարութեան վրայ, բայց ի ներքուստ զգալով իր անճարակութիւնը, կը մտածէ որ եթէ որսորդութեան մէջ վարժ անձանց հետ երթեւեկն ընէ, թերեւս անոնց փորձառութենէն օգուտ քաղելով՝ ինքն ալ աշնուհետեւ յաղողի մեծ որսեր դարնելու։

Այս եռանդով վերջերս որսորդական ընկերութեան մը հետ գանուելով՝ Ասիական կողմերը երբ ըստ սովորութեան լեռ մը պաշարած և շուներն ներս թող տուած էին, շուներէն մին փոքրիկ խոզիկ մը հալածած ատեն, անասնիկը յուսահատական ճիչով մը իր վրայ կը դիմէ։ Մեր պարծենկոտ որսորդն անասնիկին իր վրայ յարձակելով սեսնելով լեզուցատուկ կըլլայ, և տեղը թող կուտայ, ու չուարելով վտանգնակ կենդանւոյն վրայ կրակ պարպելու, ձեռքն եղած «բէօր ողլուէն մնացած 60 տարուան ժանգոտ հրացանը սիւփիւրկէ սպիսի պէս խոզիկին վրայ կը նետէ, ու ինքն ալ կատուի նման իրեն ապատանարան (մէթերլիզ) ըռնած ծառին պլլուելով «ճան քուրթարան եօ՛ք մը, ճանքուրթարան եօ՛ք մը» կաղաղակէ աղէկսուր ձայնիւ։ Իւր անցուցած սոյն աղետալի վայրկեանը և նոյն ատենուան իր դարհուրելի ու սարսափահար դէմքն եթէ Ռաֆայէլ տեսած ըլլար, տարակոյս չկայ թէ իւր նշանաւոր գործերէն մին ալ այս պիտի ըլլար։ Մեր ճարտար որսորդը այս վտանգալից վայրկեանը իւր ընկերակցաց չնորհիւ անյոյսէ վերջ, կուխտէ մէկ մ՚ալ սոյն հրացանով որսի չելլալ. և փոխանակ յանցանքը իր անճարակութեան տալու, անմիջապէս իր պահած հրացանին տալով՝ կորոշէ պէղէպտէն տանիլ դայն ծախելու և տեղն ընտիր հրացան մ՚առնելու, որպէս զի որսի ելած ատեն դէմը առիւծ ելլէ անգամ մէկ հարուածով տապալէ դայն։

Մեր անճարակ որսորդին իր այս տարիքով որսորդութեան արհեստին մէջ ունեցած այս տարապայման փափաքը մի միայն որկրամոլութենէ յառաջ եկած է. որ օրսի վերադարձել ուր որ կերակուր մը տեսնայ, կուղէ անօթի ըլլայ, կուղէ կուշտ, խնամիչ ըլլալով, «եէմէք պուլտուն ևէ, տայաք պուլտուն քայ» ըսելով, օձուխա պղմամաճառնա կը թրքէ։

Եթէ աշխարհիս պօղպաղաէքներէն «եէզդամէն» մը տալու ըլլան խիստ հաւանական է որ Մեր Աստուած և. մրցանակ մը կրնայ պատճառ, որովհետեւ երթ երթն հարցնելու ըլլան թէ՝ վայրենի խոզը քանի՞ տեսակ կերմուլ 40 տեսակ կրնայ համրել. մանաւանդ վայրենի խոզին քիւլպասթըն պօռտօն դինիով սննդարար է և «դուվվէթ վերիր» ըսելով ճաշէ-

յու չափ կուտէ կը խմէ « պետէհավա սիրքէ պալատան թաթիլը տըր » առածը միտքէն յիշելով ։

Շարունակելի

ՁՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Եէնի գաիւուի դրանը մէջ հին աւուրց մնացած խուրնազ ախտերը մը կայ, այնքան խուրնազ որ ատենօք մեռնելով գինքը չորս չուխատարով Պալըքլը տարած ատեննին, ճամբան ճայմիչ ըլլալով « պէնի նէրէյէ կէօթիւրիւյօրսունուզ պէ » պօռալով ճաղին մէջէն դուրս ցցած կերը է, ու քահանաներուն մէկ կուտ մը չի տալով տուն գարձեր է, և այն օրուընէ մինչեւ այսօր տակաւին ապրելու վրայ է, օրը հինգ փարայէ թիրէմէնթի ծախելով ։

Մեր այս խուրնազ ախտերին գլուխն անցեալ օր սա հետեւեալ վարձանքը պատահեր է որ, ընդհանուր ծխամաճառներուն ուշադրութեանը արժանի է ։

Անծանօթ մարդուն մէկը իր խանութը երթալով կըսէ՝

—Շունտան պանա Սօսիտինին եիւզլիւյիւնտէն պէր բաքէթ թիթիւն վէրսէնէ ։

—Պաշ իւսթիւնէ ալընըզ ։

—Պանա պէր տէ չունտան զուրուչլուք թաթլը սէրթտէն՝ պէր բաքէթ Փոնթի Շահինի վէր ։

—Օնու տա ալընըզ ։

—Օ տէյիլ ամա, ասենտէ թարլին պուլունուր մու ։

—Իյէրտէ չօ՛ք, նէ՞ գատար իսթէրսին ։

—Ներկի փարալըզ չէյ ։

—Ալ օնու տա ։

Ան յիշողին յիշեալ անձը գրպանները խառնելով կըսէ ։

—Վա՛յ, փարայ քէսէմի էվտէ ունուրմուշում պու բաքէթլէր պունտա գալսըն տա, չիմտի կէլիր ալըրըմ ։

Մարդը կերթայ մէյ մ՛ալ չվերադառնալու պայմանաւ, տալին մէր նոր գազարտա խուրնազ ախտերը յուսահատելով « պէնին կէլէճէյին եօգ » կըսէ ու թիւթիւնին բաքէթները ըռաֆը կը դնէ ։

Քիչ մը վերջը ուրիշ մէկը կուգայ, Սօսիտի հարիւրնոցին բաքէթ մը կուզէ, այն ալ կը հանէ սոյն բաքէթը կուտայ՝ մարդը ստակը տալէն վերջը բաքէթը կը բանայ որ սիկար մը չինէ ; կը տեսնէ որ, բաքէթին մէջ ծխախոտի տեղ մուխալայի մանր կտորներ կայ « աս ի՞նչ է » կըսէ, մեր խուրնազ ախտերը իսկոյն գործը կռահելով, միւս բաքէթը կը բանայ և կը տեսնէ որ անոր մէջ ալ մուխալայի կտորներ կայ, այն ատեն քիչ մը առաջ իրմէն սոյն բաքէթները առնել կեղծող, և քսակս տունը մոռցեր եմ ըսող անձին՝ տուպարան ըլլալը հասկնալով, կսկիծ ինքնիրեն ըսել ։

—Իքինճի տէֆա էօյէճէյիմի պիլիր իտիմ, պու իչ պաշըմա կէլէճէյինի պիլմէդ իտիմ ։

* * *

Քահանային մէկը փոքրիկ յանցանք մը ընելով տեղւոյն Ա.աջնորդը գինքը քովը կանչել կուտայ ու կըսէ ։

—Տէը * * * այս ինչ տեղ դուն յանցանք մ՛ես գործեր, այդ պատճառաւ քու բիւրոդ պիտի առնեմ ։

—Ես, քեզի բիւրոն չեմ իտար ։

—Անհնազանդութիւն ալ ըներ տուր կըսեմ կոր, ինատ ալ ըներ ։

—Ես, ինատ չեմ ըներ, բիւրոնս կուտամ ամա, սա պայմանաւ կուտամ ։

—Պայմանդ ըսէ տեսնենք,

—Ես բիւրոնս ուր տեղ առեր եմ նէ, դարձեալ հոն կուտամ, այսպէս բանիդ կուգայ ։

Եպիսկոպոսը քահանային այս խոսքը լսածին պէս իսկոյն գործը անուշ տեղը կը կապէ . . . ։

* * *

Պ. Ա. ին զաւակ մը ծնանելով, կնոջը դարմանութիւնը չաւրըվելու համար, չուգեր որ մայրը տղուն կաթ տայ, և իր զաւակը կովի կաթով կը մեծցնէ երկու տարիի չափ ։

Այս տղան մեծնալով անցեալ օր փողոցէ մը անցած ատեն, կովու մը հանդիպելով կըսկսի վախնալ, կովին տերը սոյն տղան ճանչնալով կըսէ՝

—Մի վախնար օղլում, անցիր, մի վախնար, ան քուկին մայրիկ տէ՝ բան մը չըներ, երկու տարիէն աւելի քեզի կաթ է տուեր . . . ։

* * *

Մէկիսատսկէլ, քեզի բան մը պիտի հարցնեմ, ատենէ մը իվեր է կը մոռնամ կոր ։

—Ընէ տեսնեմ ։

—Սա Թէրճիմանը էֆէնտիարին անշահասէր լսմբաղիրը ի՞նչ կուզէ Շիրքէթիի խայրիէյի ընկերութենէն որ միշտ այդ ընկերութեան դէմ կը գրէ ։

—Այդքան բանը չես հասկցեր մինչեւ հիմայ, մեղք որ այսքան տարուան խմբագիր ալիտ ըլլաս ։

—Չեմ հասկցեր, ինչ մեղքս պահեմ, Շիրքէթի ի

խայրիյէի ընկերութիւնը մեկ անձ մը չներկայացըներ որ անոր դէմ հակակրութիւն մը ունի ըսեմ։

—Անանկը չէ, կը տեսնես որ լրագիր մը որևիցէ ընկերութեան մը և կամ տնօրէնութեան մը դէմ շարունակ իրեն բան ու գործ ընելով ամեն սխալները կը խծբծէ, գիտցիր որ անպատճառ այդ ընկերութենէն բան մը կըսպասէ։

—Ի՞նչ կրնայ սպասել, ատոկ։

—Բան լինի։

—Հապա՞։

—Իր շոգենաւուց երթեւեկութեան ծանուցումներու պէս բաներ, որ դարձեալ ատոկ ըսել է։

ԽՆԴԱԼՈՒ ԼՈՒՐԵՐ

Վազըթի հայրենասէրը խմբագիրը իւր երկուան թերթին մէջ Ասիոյ բարենորոգմանց վրայ շատ մը բաներ խօսելով կըսէ թէ՝ «բարենորոգմանց գործագրութիւնը գարուն էն առաջ անկարելի է սկսիլ»։

Վազըթ իր այս տեսութեամբ բարենորոգմանց պէտքը խոստովանելով ըսել կուզէ որ, Ասիոյ ժողովուրդը պէտք է որ գարուն մ՚ալ անցնէ իւր կրած թշուառութեան մէջ, երբոր թէ Նախախնամութիւնը ձմրան եղանակը մարդոց համար երբ պատուհաս սահմանած ըլլար։

* * *

Փրովանս անուն ընկղմեալ շոգենաւն ծովէն վեր հանելու համար եղած ջանքերն ու խոստացուած դումարներն չենք կարծեր որ յաջող արդիւնք մը յառաջ բերէ, որովհետեւ այժմ յիշեալ շոգենաւին մէջ ծովային հրէշ մը բացարձակ իշխանութիւն վարելով՝ շոգենաւին կատարած կողմը ընելու համար ծովը լեղող լուղորդները կը կըլլէ կոր եղեր, ինչպէս նաեւ լրագիրներն ալ այս լուրը երթեցը ընթերցողաց կըլլեցնելու վրայ են։

* * *

Ա՛յս շարքէ լրագիրներէն ոմանք գրեցին թէ՝ Փրովանս անուն շոգենաւին նաւապետը ինքզինքը զարկեր սպանած է եղեր։

«Լաքըրաքըն եաղաը օլմադ, եաղնըչը օլուր», կըսէ տոճկական առած, մենք նոյն լուրը ուսումնասիրելով իմացանք թէ՝ յիշեալ շոգենաւին նաւապետը թէեւ մտադիր է եղեր ինքզինքը սպաննելու, սակայն չհնարելով իւր երիտասարդ հասակին «վազ» է եկեր այս «սէվտայէն» երբորդ փորձ մ՚ալ ընել ուզած միջոցին։

* * *

Մասին ընթերցողաց աչքը լոյս, որուն գիչէին կը խոստանայ թէ՝ նոր տարիէն սկսեալ Մասիսի թերթը պիտի մեծնայ և զանազան նիւթոց վրայ, իւր տեսութիւնները, առաւել եւս ընդարձակօրէն պիտի գրէ եղեր։

Բիւզանդ, զաւակս «Խօսքօճամանն» Մասիսին մէջ չե՞ս տմիր կոր, ելեր մեծցնելու կաշխատիս, մինչդեռ ամեն մարդ այս տարի գործը պզտիկցնելու կաշխատի։

Հիմայ իս մտիկ կընես նէ քեզի բարի խրատ մը տամ. աւելի աղէկ կընես այժմեան դիրքով ընթերցման արժանի կոկիկ բաներ գրել, քան թէ մեծնամ ըսելով խառնիխուռն բաներ գրես և տակէն չափան օղլուն հանես։

Ա՛յն աղգային առաջին գրագիտուհին, որ հանրածանօթ է Մամլոյս ընթերցողաց իւր գրական վրսեմ տաղանդովն և ազգին մատուցած այնչափ ընշանաւոր ծառայութիւններովը, այս անգամ հետեւեալ խմաստալից չնորհաւորագիրն ուղղած ըլլալով մեր արգոյ Հարազատին՝ Տ. Ա.յվազեան Աբրահամու Յակոբիկ-Երուանդ անուն ծաղկահասակ որդւոյն՝ իւր Տօնադարձին առթիւ, արժան համարեցինք հրատարակել զայն՝ իբր յորդոր մը նոյն բարեչան և ուսումնասէր տղեկին հասակակից գտնուող ազգային ամեն երկոտասանամեայ պարմանեաց։

Իւսկիւտար. 12 Դեկտեմբեր 1881

Սիրելի Յակոբիկ

Տարիներ կան որ օրերը կ՚արժեն. օրեր կան որ տարիներ կ՚արժեն։

Տարիներ անցան յորմէ հետէ ճանչցայ զքեզ։ Մանուկ էիր դուռ և միակ զբաղումդ էր խաղալ և զբօսնուլ։ Մանուկ ես տակաւին, այլ տարբեր զբաղմունք կը գրաւեն ժամերդ և տարբեր զբօսանք միտքդ։ Զքեզ ստէպ տեսնելու պատեհութիւն չունիմ թէպետ, սակայն կը լսեմ ի հեռուստ աշխատասիրութեանդ ու յառաջադիմութեանդ համբաւը, և կը բերկրիմ. զի կարի տխուր պիտի լինէր, եթէ գրագէտ հօր մը որդին ուսման ծաղիկներով չը պսակուէր, և աղգասէր Հայուս մի զաւակը հայրենեաց սիրոյ հըրովը չը բռնկուէր։

Երբ մարդկութեան յատկանիշն եղող սոյն երկու ձիրք զարգարեալ կը յառաջանաս կենաց ասպարիզին մէջ՝ արգար է, սիրելի Յակոբիկ, որ ծնողքդ առաւել եւս սիրեն զքեզ և բարեկամքդ առաւել զորովին ի քեզ, յորոյ և ինձ իրաւունք պիտի տան անչուշտ որ այսչափ ժամանակ լուռ կենալէս յետոյ՝ անուանդ այս տարեդարձն ընտրեմ պատեհ առիթ չնորհաւորելու զքեզ ոչ թէ տարի մի

ևս մեծնալուդ հասակաւ, այլ մեծնալուդ սրտով և մտքով, զի տղայք կ'աճին առ հասարակ, ինչպէս բոլոր կենդանիք և բուսականք. բայց սակաւ են այն տղայք որք ընդ աճին միանգամայն կը զարգանան հոգւով և մտօք։

Արդ, ներկային համար շնորհաւորութիւնները և ապագային համար բարեմաղթութիւնները յղելով քեզ, իբրեւ երէց քոյր յորդոր մի ևս կը յաւելում անոնց վերայ։ խնդրելով քեզմէ որ կարգապ քոյ անուանակիցներուդ պատմութիւնը, վասն զի նշանաւոր ՅԱԿՈԲՆԵՐ եկան յաշխարհ, և չանպատ նոցա թերութիւնները թողլով՝ բարի յատկութիւնները օրինակել, ինչպէս կը քաղէ մեղուն ծաղկանց հիւթերն ու կը թողու թերթերն, քու հոգւոյդ փեթակին այնպէս պատրաստելու համար որ անկէ բղխած մեղրը աղգիդ աբնուշդ տայ, ընդանեցող կեանք և Անուանդ անմահութիւն։

Ընդունէ՛, սիրելի Յակոբիկ անկեղծ ղգացումներբս։

ՍՈՒՆԹԱՀԵՇՏԻՒ

Չի մերձեալ է արքայութիւն երկնից։

Զարթիք եւ պատրաստ լերուք որպէսի Սիօնի ելէք զահերնիդ կազմեցէք գօտիսիդ ընդ մէջ պնդեցէք եւ ականջնիդ տուէք նոյն երջանիկ հրաւէրին, ահա ցանկալի օրերը կը մօտենան, Սուրբն Պօղոս եւ Պետրոս իրենց առաքելութեան կը պատրաստուին արբանեակներով հանդերձ, որոց մէկ ձեռքը նոր դրամտին բանալիները բռնած եւ միւսը վրկութեան հրովարտակներ մէկ մէկ ոսկի գնով պատրաստ պիտի սպասեն զձեզ երանական վայրը ընդունելի, Սուրբ Սիմէոն ժամակոչը խրոխտալով պօռտրտելով դուռնակը ամ պիտի առնէ, եւ Ս. Սեդրակ, Մեսաք, Աբիստակէս ժողովուրդը պիտի խնկարկեն խոնարհաբար։ Ուստի վատահ եմ որ այր, կին, երիտասարդք, կուսանք անտարբեր չեն զընտնուիր սոյն հրաւէրին, եւ կը պատրաստուին առանց վարանելոյ, առանց դանդաղելոյ եւ առանց դորկ մնալոյ յիմար կուսից պէս։ Բայց Տիկնայք եւ Օրիորդք դիտէք լաւ միջոցաւ կրնաք արժանանալ նոյն երանութեան, ելէք այժմէն ժրանալով ձիւն եւ կարկուտ արհամարհելով Եկեղեցի ճամբան բռնեցէք, Սուրբ Թրիկորէզին զիմեցէք սրտագին աղաչեցէք անոր քաւկնիդ անխնայաբար իրեն յանձնելով, ան կրնայ ձեր հին մարդկութիւնը մերկացնել, եւ նոր մարդկութեան զգեստներով, չքեղ վուշերով եւ ամեն վայելուչ զարդարանքներով զձեզ արժանի հանդիսացնել։ որով անկասկած ընդունելի կըլլաք, հոն ձեր հիւրնկալիչ հրեշտակները պատրաստ պիտի գտնէք խնդագին սիրով իրենց բազկաց մէջ ընդունիլ զձեզ։ եւ Սուրբն Պօղոս Պետրոս ծուռ աչօք չպիտի հային ձեզ։

Ուստի դառնանք այժմ իրականին, ահա եղանակը կը մտնենայ, պարահանդէսներու դուռնները կը բացուին անչուշտ, ժողովուրդը կը պատրաստուի դիմել ի սէր միութեան, ի սէր լուսաւորութեան եւ ի դարման ազգային վշտաց։ Բայց սիրելի ազգասէրք դիտենք որ ախտաւորը դարմանելու համար նախ անոր գլխաւոր ցաւերը քննել ճանչնալ եւ ըստ այմմ դարմանել պէտք է, մինչդեռ վիշտերը ապտիկ եւ վերքերը խոր են. այժմ ո՛վ կարող է իդիր առնուլ անոր վիճակը, ո՛ւր է ողբասաց մարդարէ մը, ո՛ պայր ի գլուխ իմ ջուր եւ աղբիւր աչացս զի կարացէց արժանապէս ողբալ զթշուառութիւն ազգիս, զի յորից մինչ ցգլուխս չիք առողջութիւն։ Իր վերքերը իբր քաղցկեղ կը ճարակեն մարմնոյն մէջ, եւ գլուխը լուսնոտութեան մէջ, եւ առ երեսս դարմաններ անօգուտ են զայն բուժել։ Այո ցնծանք, հրճուինք ու պարենք մեր խնդակից եղբարց հետ, բայց լալու ենք լացողներու հետ, խոշ խընդումն հրճուանք ո՞ հնչուտալի բառեր, բայց կան բառեր ալ որք կահաբեկէն զմարդիկ, եւ որոնք են այն բառեր միթէ հո՞ր, առ՞ր, կայծա՞կ, ոչ երբէք, զի այն ամենը առօրեայ տարտնապ եւ մահ միայն կը պատճառեն, եւ մահն ոչ այլ ինչ է բայց միայն բարձումն աղետից մարդկան։ Ա յլ քըստմբնելին այն է նոյն մարդանց դաշտը որ իւր առօկալի ժանեօք անհնարին կերպով կը կեղեքէ մարդ յօշ յօշ ծախելով անոր անդամները եւ ծծելով արեան մինչեւ վերջին մրուրը, որոյն անունն է, ագբատութիւն։ ... այն որ այժմ մեր մեծագոյն մասը հալ ու մաշ ծիւրութեամբ սպառելով բազում զոհեր կստանայ որոց վրայ երբ կատարելապէս խորհինք մարդկային սիրտ կարող է լռել։ Անվերջանալի ճգնաժամեր են անոնց կեանքը, ձոր վայոց է աշխարհը ուր մրրկածուփ նաւու պէս կը ծփան անթիւ անձինք դէպ ի յորձանքներու մէջ, եւ կամ իբր օրհասական կենաց եւ մահու մրցման մէջ։ Ամեն օր ամեն վայրկեան կը տեսնենք անոնց ազետալի վիճակը եւ կը լսենք անոնց ողորմուկ ձայները որ, օգնութիւն, օգնութիւն կաղաղակեն, բայց հառաչանք ու պաղատանք լոկ սխմպերու մէջ կանհետին, ո՛ւր են կարեկցութիւնք, ո՛ւր օժանդակութիւնք, ո՛չ ժամանակը եւ ոչ միջոցներ կը նպաստեն իրեն, այլ օրըստ օր ընկճակ կը տառապի անոր դժնդակ հարուածներուն տակ։ Ազդասիրական բառը միշտ կորուստ մեզ՝ հանդէսներու։ խնճոյքներու ժողովներու մէջ, եւ արտաքին ցոյցեր մեր աչքերը կը շլացնեն միշտ, բայց արդեամբ տակաւին հեռի ենք իրական վաղքէ, մեր չրթունք միայն կը յարդեն հաւատարմութիւն, եղբայրասիրութիւն, բայց պնտական ոգին դեռ վքացակ կը տիրէ չատերու սրտին մէջ. աղնուապետութեան եւ հասարակութեան մէջ մեծ անչրպետ կազմուած է, ո՛վ կարող է զայն Սիլտեան գեռը չնջելով միացնել երանելոց կայանը դատապարտելոց վայրին հետ, ահա բազում կուսակցութիւնք եւ երկպառակութիւնք մահաբեր են ազգութեան ոգւոյն որով անդիտաբար կը մրցի միշտ ազգը իւր բաղձանաց դէմ։ Հարուստը ընդ ակամբ կը հայի աղքատին զի անոր գծուծ ղգեստին տակ քօղարկեալ է հեաւատութիւնը պարկեշտութիւնը, վեհանձնութիւնը եւ հանճարը իսկ, մինչդեռ առիթը նպաստեր կրնար աղդին օգտակար անդամ ըլլալ քան թէ այն մեծամեծները որք ոսկւով միայն հարուստ են։ Գաւառացի ազգայինք մասնմբ մը իրր օտար կը նկատեն բնիկ ժողովուրդը զգուշանալով անկէ չհաբե-

տանդներու ենթարկուած են։ Եկէ՛ք ամենք ալ զուրկ անաչառունչ կամ այրի կիներ հինգ վեց զաւակաց տէր զոր հացին կարօտ՝ տան վարձ որոշեալ պահանջին բոլորովին անկարող, ո՛վ կը բանայ անոր դուռ, ո՛վ պատսպարան կըլլայ այն կերպ թշուառաց, ո՛վ կը տեսնէ անոր արտասուքը, ո՛վ կը լսէ անոր աղաղակը, այլ տունէ տուն, վտղոց վողոց թափառական կը չրջի կը քալե ու կը քալէ եւ պիտի քայլէ յաւիտեան . . . . Ահա մեր հարազատ եղբարց չատեր արեան ծովու մէջ խեղդամահ կըլլան եւ մենք մեր ամրափակ տապանները մէջ ոչ մէկը տեսնենք եւ ոչ կը լսենք լսովին անոնց աղաղակը։

Ուստի յարդի աղդասէրք, եղբայրասիրական կամ աղգասիրական առաջին պարտք համարելու ենք աղքատաց օգնութիւնը որը երեսց դառն վիճակին մէջ յոյս մըն պատեն բարերարաց օժանդակութիւնը, որով թէպէտ աղքատութեան թափը լիովին չկրնար բուժել, գէթ դարմանելի կըլլայ։ Այժմ պէտք է ամէն թաղի մէջ ընկերութիւնք նման աղքատախնամ անունը կրեն, ամէն անհատ իւր քաշկէն երբ քանի մարայ հանէ ի նպաստ աղքին տուն տարան աղքատաց յատկացնելու է, աղքատարնակ քաղաքներու մէջ պէտք է պարզ չէնքերով ձրի բնակութիւն համատատել այն անսակ թշուառաց համար որոնք գործել ոչ կարեն մուրալ ամաչեն, ամէն տեղ ձրի բժիշկներ պահպան ըլլալու չեն, ահա ասքա միայն կրնան ըլլալ մեր թշուառ աղքին գլխաւոր դարմանը, ապա թէ ոչ ամեն գործ եւ աչխատութիւնք առանց սկզբունքի վնասներ են, ամեն չանք ի զուր երթ հատատուն հիմանց վրայ կազմուած չըլլան։ Եթէ առանց օրինի աչխատինք մեր չերտմիները ոտտան ատրճի կը հիւսեն, եւ մեր փեթակները ոչ քաղցրահամ մեղր, ըստ օգուտ երբ մեր վարժարանները թէ գաւառաց եւ թէ մայրաքաղաքիս մէջ հոյաչէն բարձրանան եւ որոց մէջ աչտարակախօսութիւն ուսանին՝ երբ չնորհաց հոգւոյն վրայ հիմնուած չըլլան, այն է ըստ յայտնի օրէնսդրութեան, յորոց եթէ հանճարներ ալ ծնին, անդրանի հանճարը մարդակերպ դեւեր կը ծնանի . . . ի՞նչ օգուտ երբ փոխանակ հացին հասկը պարզ հողի մէջ ձգելու՝ մեղով երկիրներ պատառել չանանք ոսկւոյ հանգեր խնդրելու։ Ինչ օգուտ երբ մեր եկեղեցիները ոսկի նկարներով չքաւորենք ուր եթէ հաւատք եւ չերմեռանդութիւն պակսին եւ որոց պաշտօնեայք եռեկոյթներով հանդէսներով յափրացած յուլանան իրենց պաշտօնէն, եւ իրենց որպատան պաշտօնը չհասկրնան միջոցներու դործածեն . . . Ախտա՜ մեր բոլոր ճգտանց, քանի որ մեր պաշտարները ծակ հատրատանոցներու մէջ երեսնենք, ի զուր են մեր բոլոր հակղդութիւնք ի զուր մեր ըրածը, պարիսպ ու ցիծաղանի, քանի որ վատու արժան ենք ի զուր վրդովեր Պօղոս Պետրոս, Յովհաննէս Ոսկեբերան, Գրիգոր Լուսաւորչին, Ներսէս Շնորհալին, Ներսէս Լամբրոնացին, Ներսէս Կլայեցին, Ներսէս Տարօնացին, Ներսէս Ասորեստանցին, Ներսէս Ասորեստանցին, Ներսէս Ասորեստանց

ԳԱՂՏԵՊԱՆ ՕՂԱՈՒ ՎԷ ԳՈՒՄ.
Յոտնկոչ Ընդ փայլա փայշա խաշ Նէ Ե

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՄԻԿԱՐԻ ԹՂԹԻ

Ս. Գ. ԳԱՐՏԻԶԳԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ԹԻՋԱ–ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3.

Ա յս անունով նոր գործարան մը քացուած է Քիւրտ–փաշա խան թիւ 3 սենեակը, ուր կը պատրաստուին խիստ մեծ խնամով եւ ժամն գնով ամէն տեսակ ազնիւ թուղթ Մարմրեայէն յատկապէս բերուած ընտիր տեսակաց վրայ։

Գործարանիս վարչութիւնը պատրաստ է մայրաքաղաքս գտնուած գօմիսիոնճիներու հետ բանակցիլ եւ անոնց ուզած տեսակէ թուղթ պատրաստել, նոյնպէս պատրաստ է դաւառներէն այս մասին յանձնարարութիւններ ընդունիլ եւ արագ ժամանակին յանձնել, ինչ քանակութեամբ որ ուզեն։

Վարչութիւնս սոյն ձեռնարկութեան հետ բարեդործութիւնն ալ միացնել ուզելով, որոշած է վաճառման արդիւնքին 3 առ 0/0ը Ազգ. Հիւանդանոցին նուիրել։

Վարչութիւնս կը յուսայ որ ձայնակի տէր եւ ազգային կթրեւոր հաստատութեանց նպաստելու փափաք ունեցող ազգայինք պիտի փութան առեւտուրի փորձ մ'ընել սոյն գործարանին հետ, զորս ըստ ամենայնի գոհ ընելու համար ջանք եւ աշխատութիւն չպիտի պակսին։

Կը ծախուի ամէն ծխավաճառաց քով եւ Կեդրոնատեղին է Քիւրտ–փաշա խան թիւ 3 սենեակը Ս. Գ. Գարտիզպանեան եւ Ընկ. Գործարանը։

—o—

ԽՈՆՐՀՈՒՄՆ
ՆԿԱՏՈՆ ԲՑԻՑ
ՅՈՒԱՆՄԵՐԻՆ ԼԵԶՈՒԻ

Աւանդեալ գործնականապէս եւ յաւելեալ ի նոյն ոճք եւ դիտողութիւնք։

ԵՐԿԱՄԻՐԱՑ
ՅՈՎՀՈՒ Գ. ԷՏԻԼԵԱՆ

Վաւերացեալ ի Կրթական Տնօրէնութենէ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան։

—

Սոյն դասագիրքն՝ որ կը պարունակէ մէն մի անկանոն բայի խոնարհումն, եւ որ ճոխացեալ է 40 ի չափ ընդարձակ հրահանգներով գործնական ոճերով, կարեւոր դիտողութեամբք եւ ընտիր առածներով զորս երկասիրողն խնամով քաղած է Ծիւռանվէլի ու Գէչրեէլի «բայից խոնարհումն»էն, Լառուսի ու Բուամբըվէնի Գերականութիւններէն, եւ Գէչրեէլի բառագրքէն, նպատակ ունի դիւր եւ արդիւնաւոր եղանակ մը ուսուցանել աշակերտաց Քրեանաներէն լեզուի ամենէն էական մասն, այսինքն անկանոն բայից խոնարհումն, որոյ համար աշակերտք մինչեւ ցարդ մեծ դժուարութիւն կրէին, զուրկ լինելով դասագրքէ մը որ խօսքը առնպատէս անկանոն բայից վերայ։

Ներկայ դասագիրքն որ ապագէն մի մեծ պակաս պիտի լեցուն էր մեր Ազգային վարժարանաց մէջ, կրնայ միանդամայն օգտակար ըլլալ ամէն անոնց որք Քրեաներէն լեզուն ուսանելու կը պարապին։

Կեդրոնատեղին է Արամեան Գրատունն, եւ գինն է 8 դահեկան արծաթ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ
ՕՐԱՑՈՑՑ
1882 ՏԱՐԻՈՑ

Սեպհականութիւն Ազգային Հիւանդանոցի Հայոց

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Երկու հարիւր քառասուն երեսէ բաղկացեալ սոյն ընդարձակ տպագրութիւնը բացի բուն Օրացոյցէ կը պարունակէ հետեւեալ կարեւոր ծոխ տեղեկութիւններն։

Վիճակագիր Տաճկաստանի.— Օսմանեան դեսպանք ի զանազան աշխարհս։ — Դեսպանք եւ հիւպատոսք օտար տէրութեանց ի Մայրաքաղաքիս. — Ցանկ Օսմանեան Սուլթանաց. —Իշխանութիւնք ընդ դերիշխանութեամբ Սուլթանին. — Հայրապետութիւնք Հայոց. — Պատրիարքութիւնք. Անդամք Ազգային ժողովոյ եւ Կրօնական ատենի. Անդամք Քաղաքային ատենի եւ վարչական սենեկի. Անդամք Ամուսնական սենեկի. եւ Ազգային Կեդրոնական դատարանի Անհատական սենեկի, եւ Գաշտօնեայք Պատրիարքարանի.— Ընդարձակ վիճակագրութիւնք տէրութեանց Գերմանիոյ, Դաղղիոյ, Անգղիոյ, Աւստրիոյ, Ամերիկայի Իտալիոյ, Գէլճիքայի, Զուիցերիոյ, Բորդուքալի, Տանիմարքայի, Մէքսիքոյի, Ճաբոնի, Շուէտ–Նորվէկիոյ, Յունաստանի, Չիլիի, Պարակաստանի, Չինու, Պրազիլիոյ, Սպանիոյ եւ Հոլանտայի.—Պատմութիւն ժամանակագրական եւրեւելի անցից.—Նոր ցուցակ գնոց հետագրութեանց Եւրոպական եւ Ասիական քաղաքաց Թուրքիոյ.—Նիհ (Քարիֆա) հետագրի ըստ նոր կարգադրութեան Միջազգային հետագրութեանց.—Ցուցակ գնոց Եւրոպական Միջազգային Թղթատարութեանց.— Եւրոպական նամակատունք ի Գ. Պոլիս Գերմանական, Անգղիական, Աւստրիական, Ֆրանսական, Հելլենական եւ Ռուսական.—Ժամանակացոյց սուրհանդակաց Օսմանեան Միջազգային Թղթատարութեանց.— Ցուցակ գնոց Եւրոպական Տաճկաստանի երկաթուղեաց.— Ցուցակ գնոց եւ ժամանակացոյց Եգիպտական Մահտուսէ, Աւստրիական, Մէսաժրի–Մարիթիմ, Բաքէ–Ինէ եւ Ընկ. եւ Ռուսական ընկերութեան չոգենաւուց.—Տոկոսաւոր եւ պարգեւաւոր արժէթուղթք գլխաւոր տէրութեանց եւ քաղաքաց Եւրոպիոյ։ Ցուցակ պարգեւաց.—Այլեւայլք, Նորահնար օրէնք Շուէտացւոյն ուղեւորութիւնն ի հիւսիսային բեւեռն, Ֆիլօքսէրա որդը, Չինու պարիսպը, Ծորեն արտադրող երկիրք, Երկաթուղեաց արագութիւնը, Գաղթականութիւն յԱմերիկա, Լրագրաց Թիւը, Վաճառականութիւն ոսկւոյ եւ արծաթի, Գաղթականութիւն Հայոց ի Ձավա.— Ազգային Մասուլ.—Գլխաւոր ազգաց դրամներուն բաղդատութիւնը Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի դրամներուն հետ.— Գլխաւոր ազգաց չափերուն բաղդատութիւնը Թուրքիոյ չափերուն հետ.—Բաղդատական ցուցակ տարածութեանց եւ բնակչաց Եւրոպական տէրութեանց.—Ծանուցում Արամեան տպարան եւ Գրատուն Բարիզու։

Կը ծախուի մանաւանդ Արամեան տպարանը եւ ամէն գրավաճառաց քով նաեւ Ազգային Հիւանդանոցի Կրամատնակը։ Գինն 3 դուրուչ։

—o—

Ա Զ Դ

Ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցի հրատարակեալ ընդարձակ օրացոյցներու վաճառման ամ նոր մշուշ տալու համար Մարգարեան դրատունը որոշած է, Տ. Տ. Գէորգ Կաթողիկոսի, Տ. Եպսկ և Տ. Ներսէս պատրիարքաց կենդանագրերն նուիրել գնողաց։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
ԳԷՈՐԳ Ե. ԱՇՎԱՉԵԱՆ